

INŽENJER DANE MATOŠIĆ

UDK: 929 Matošić, D.
94 (497.5 Split)
Primljeno: 23. III. 2009.
Pregledni rad

Dr. sc. STANKO PIPLOVIĆ
Kaštelanska 2
21000 Split, HR

U članku se opisuje život jednog člana stare i ugledne splitske obitelji te njegov prinos izgradnji infrastrukturnih objekata u gradu Splitu i širem okruženju. Ocjenjuje se uloga ing. Matošića u unaprjeđivanju stručne misli u vrijeme ubrzanih i korjenitih društvenih promjena. Podaci se temelje ponajprije na kazivanju članova obitelji, sačuvanim osobnim dokumentima te vijestima iz tiska.

Ključne riječi: Split, građevinarstvo, XX. stoljeće, izgradnja željeznica i luka, stručno udruživanje

ŽIVOTNI PUT

Nakon Prvoga svjetskog rata Split se počeo ubrzano razvijati. Gospodarstvo je jačalo, pa je stanovništvo raslo i njegova površina se povećavala u pravcu polja koja su ga okruživala. Za daljnji napredak od posebnog je značenja bilo donošenje Regulacijskog plana, željezničko povezivanje s unutrašnjošću države, izgradnja sjeverne luke, rekonstrukcija vodovoda.

Izgradnji su mnogo pridonijeli i građevinski inženjeri, među kojima su se posebno istaknuli Petar Senjanović, Feliks Šperac, Hranko Smodlaka i Dane Matošić.

Dane Matošić rođen je u Splitu 6. siječnja 1881. godine. Njegov otac Ante Paško (1848.-1915.) imao je trgovinu konopa na Rivi u jednoj od kućica (prvoj

sa zapadne strane) koje su sagrađene prema nacrtu austrijskog arhitekta Alfreda Kellera. Majka mu je bila Antica Gjiković-Poduje (1846.-1892.). Otac se drugi put oženio godine 1898. glumicom Persidom Sotirović (1872.-1905.). Dane je imao brata Ivana Paška (1878.-1946.) i Sestru Nedu (1882.- 1973.). Ivan Paško oženio se sestrom Perside Sotirović, Katicom, i radio s ocem u trgovini. Neda se vjenčala za profesora Ivu Šoljana (1872.- 1963.), a njihov sin dr. Tonko Šoljan bio je jedan od osnivača Instituta za oceanografiju i ribarstvo. Danini prvi rođaci bili su Noe Matošić, operni pjevač, i dr. Vlado Matošić, odvjetnik.

Školske godine 1891./92. upisao se Dane Matošić u prvi razred Velike realke u Splitu. Razrednik mu je bio prof. Grgur Zarbarini, koji mu je predavao hrvatski jezik, a prostoručno risanje kroz sve razrede i krasopis u prva dva razreda poznati graditelj Ante Bezić, u statusu pravog učitelja. Na ljeto 1898. završio je sedmi razred i položio ispit zrelosti. Među njegovim drugovima u školi bili su i neki koji su se istaknuli u kasnijem životu. Takvi su Frane Baučić, inženjer, i Anđeo Uvodić, slikar.¹

Godine 1898. Dane se upisao na Tehničku visoku školu u Beču. Prvi državni ispit položio je godine 1903. Studirao je 11 godina i diplomirao 1909. godine. Za to vrijeme slušao je i položio kolegije iz matematike, nacrtna geometrije, mehanike i statike slobodnog crtanja, fizike, kemije, građevinskih materijala, knjigovodstva, financija, strojarstva, građevinskih oblika, geologije, vodogradnje, gradnje cesta i željeznica, ekonomije, elektrotehnike i geodezije.² Program studija i visoko stručni predavači svjedoče o temeljitoj tehničkoj naobrazbi koju su na prijelazu XIX. u XX. stoljeće dobivali studenti u Beču. To je rezultiralo i sposobnošću izvedbe složenih radova u praksi, koje je sve više nametalo novo vrijeme. Utjecaj glavnog središta na udaljenu slabo razvijenu pokrajinu Carstva bio je snažan.

U Prvom svjetskom ratu bio je Matošić mobiliziran i poslan na bojišnicu. Nastupom mira vratio se u Split, gdje počinje njegovo stručno djelovanje. Godine 1928. oženio se Njemicom Ellom Glaser (1891.-1936.), koja je sa svojom ženskom glazbenom kapelom od 1921. do 1924. nastupala u restoranu *K belom orlu* na Bačvicama i u kavani *Central* Mate Matića na Narodnom trgu. Naročito je bio zapažen nastup 9. prosinca 1923., koji je organizirala Narodna ženska zadruga u kavani *Central*. Tada su se prikupljali prinosi za božićni dar djeci. Sastav je osim zabavnog repertoara svirao i djela klasične umjetnosti, posebno opere.³

Godine 1930. rodio im se sin Miro, koji je preminuo u dječjačkoj dobi, 1939., a 1932. kći Mirjana. Danina supruga umrla je pri idućem porodu, zajedno s malom Marijom. Ponovno se oženio Viktorijom Brzić (1909.- 1971.), s kojom je imao troje djece, Danimira, Snježanu i Nenada.

Dane Matošić rođen je u ulici Dosud, u povijesnoj jezgri grada. Do 1928. živio je u zgradi Barkanović, gdje je bila Trgovačka akademija, u predgrađu Lučac, u Smodlakinoj ulici 26, današnjoj Pojišanskoj. Godine 1930. počeo je graditi kuću nedaleko odatle, u sadašnjoj Klarinoj ulici br. 3, za koju je sam napravio projekt. U njoj je stanovao od 1932. do smrti 1951.. Zgrada ima podrum, prizemlje i dva kata; na svakom katu su po dva velika stana. Prema ulici na zapadu je vrt, a na istoku vrt u kojem je kućica koja je služila za skladište.⁴

Za vrijeme Drugoga svjetskog rata Matošića su najprije po dolasku u Split zatvorile vlasti Nezavisne Države Hrvatske. Oslobođen je dolaskom Talijana, no ubrzo je opet uhapšen te odveden u koncentracijski logor na Liparima kraj Sicilije. Godine 1942. 21 internirac izveden je pred Specijalni tribunal za obranu države u Rimu. Naime, zbog teških uvjeta u logoru, oni su se spremali poslati žalbu Ministarstvu unutrašnjih poslova u Rim. U strahu od mogućih problema upravitelji logora su ih, međutim, preduhitrili tako što su ih optužili za osnivanje i organiziranje prevratničkog udruženja u logoru te promidžbu nasilnog uspostavljanja crvene diktature. Matošić i još nekoliko njih okrivljeni su za držanje govora u kojima su isticali kao izglednu pobjedu Rusije i širili propagandu o blagodatima komunizma. Sudska rasprava zakazana je 5. prosinca. Matošić je bio najstariji u skupini. Odbio je pozdraviti suce fašističkim pozdravom, što su za njim učinili i ostali. Osuđen je na četiri godine zatvora. Nakon presude osuđenici su razmješteni po raznim zatvorima Italije na izdržavanje kazne. Padom fašizma 1943. godine i dolaskom na vlast maršala Pietra Badoglia, u listopadu 1943. godine počelo je oslobađanje političkih zatvorenika pa su se oni na razne načine uputili kućama.⁵

Već u zrelijim godinama i bolestan, Matošić se uspio, uglavnom pješačeći, vratiti u Split. Socijalističke vlasti nacionalizirale su mu sva zemljišta koja je imao u predjelima Bačvice, Brodarica, Glavičine i u Poljud, ukupne površine od oko 10 tisuća metara četvornih. Da bi obitelj preživjela, morao je prodati kuću u gradu u Zadarskoj ulici, te po jedan stan u vlastitoj kući i Klarinoj ulici, koje je inače iznajmljivao. To je za njega bio veliki udarac, jer je ostao bez

sredstava za život. Neimaština je dodatno oslabila njegovo slabo zdravlje pa je preminuo 5. kolovoza 1951. godine.

DRUŠTVENA DJELATNOST

Dane je bio društveno i politički angažiran. Sudjelovao je u mnogim javnim akcijama. Kada je godine 1919. na poticaj Jure Kaline pokrenuta akcija da bi se Splitski jednim trajnim darom dostojno odužili svojem velikom sugrađaninu dr. Anti Trumbiću, u tu je svrhu bio osnovan promicateljni odbor koji se sastao u vijećnici Trgovačke i obrtničke komore 23. prosinca 1918. godine. U prošireni odbor na čelu kojeg je izabran profesor Josip Barač, uključen je odmah i Matošić. Odlučeno je da se Trumbiću sagradi jedna dostojna zgrada. U tu svrhu prikupljani su od građana prinosi, ali zamisao nije ostvarena.⁶

Već od osnivanja Jadranske straže godine 1922. Matošić je njezin član. To je bilo jugoslavensko kulturno društvo. Nastalo je u složenim prilikama nakon Prvog svjetskog rata, kad su Talijani okupirali dio Dalmacije, a njihova flota bila stacionirana u Splitu. I nakon Rapalskog ugovora uvidjelo se da Italija ipak nije spremna olako napustiti zauzeta područja, što je izazivalo ogorčenje naroda. Stoga se došlo do zamisli da se osnuje organizacija koja bi vodila živu promidžbu na čitavom teritoriju države kako bi se prikupila sredstva kojima bi se pomoglo osnivanju ratne mornarice za zaštitu primorja. Poslije se Jadranska straža usmjeravala na istraživanje i iskorištavanje mora i povijesti. Na konstituirajućoj sjednici koja je održana 19. veljače u dvorani Kina Čulić, za prvog predsjednika izabran je ministar Juraj Biankini, za potpredsjednika odvjetnik i gradonačelnik dr. Ivo Tartaglia, za glavnog tajnika Silvije Allfirević. Matošić je član Centralnog odbora. Tom prilikom Biankini je naglasio potrebu čuvanja obale i otoka i istaknuo veliku pomorsku tradiciju, od hrvatskog kralja Tomislava do trgovačke flote Dubrovačke Republike.⁷

Na Glavnoj godišnjoj skupštini Centralnog odbora održanoj 29. lipnja 1925. godine ponovno je izabran za njegovog člana.⁸ Blizak je sa dr. Ivom Tartagliom. Povremeno je obavljao određene zadatke u sklopu programa rada Društva. Tako je godine 1924. bio član odbora za organizaciju velikog izleta koji je za kolovoz planiran duž cijelog primorja. Šibensko-zadarska sokolska župa darovala je svilenu zastavu Brodskoj podoficirskoj školi u Šibeniku u povodu Dana mornarice 31. listopada. Tome se priključila i Jadranska straža.

Matošić je određen da preda vrpcau za zastavu. I godine 1927., na III. sastanku zastupnika svih glavnih odbora Jadranske straže, izabran je novi Izvršni odbor, s Jurjem Biankinijem kao predsjednikom i Ivom Tartagliom kao potpredsjednikom, a među članovima je bio i Matošić. Na toj dužnosti ostao je sve do rata.⁹

Matošić se posebno zanimao za Kazalište, gdje je imao zakupljenu ložu. Branio je tu kulturnu ustanovu od negativnih promjena koje su se događale u vezi s njezinim statusom i ansamblom. Naime, prije i nakon Prvoga svjetskog rata u Kazalištu su nastupali isključivo amateri i glazbena društva, kazalište nije imalo profesionalno osoblje. U sezoni 1922./23. osnovana je u Splitu stalna opera. Zbog novčanih neprilika i slabog posjeta došlo je u pitanje održavanje glazbeno-scenskih priredaba. Ipak, zajedničkim zalaganjem Uprave Narodnog kazališta, Općine Split, Splitske filharmonije, novčanih zavoda i pojedinaca uspjelo je da i sezona 1923.-24. započne ne samo s dramom već i s operom i operetom. Upućen je poziv za što većom pretplatom kako bi se osigurala sredstva. Potpisali su ga brojni ugledni građani, među njima i Matošić.¹⁰

Da bi se održao glazbeni život u Splitu, Matošić i još nekoliko dobrostojećih građana daruju po 100 dinara u fond Splitske filharmonije i Narodne glazbe.¹¹ U rujnu 1924. ravnatelj Kazališta Niko Bartulović zajedno s Danom Matošićem kao delegatom Općine boravi u Beogradu kako bi se kod vlasti založili za očuvanje Opere. Svi su napori, međutim, ostali bez uspjeha. Pomoć se mogla dobiti jedino odobrenjem Narodne skupštine. Ali kako su i druga oblasna kazališta bila u krizi, teško je bilo vjerovati u uspjeh. Tako je Kazalište u Splitu bez državne dotacije svedeno samo na dramu uz poneko gostovanje.¹²

Zbog svog zalaganja za opći interes, rada na unaprjeđenju struke i pomažanja kulture, Matošić je uživao veliki ugled među sugrađanima i družio se s istaknutim osobama. Kipar Ivan Meštrović izradio je njegovo poprsje. Kao javna osoba bio je i tema u karikaturama. Tako ga je Anđeo Uvodić prikazao u četiri crteža: *Lička željeznica*, *Pomoz Bog junaci*, *Zadnja večera* te u knjizi karikatura *Iz moje bilježnice*.

Gotovo da i nije bilo pitanja iz javnog života grada, a da Matošić nije na neki način sudjelovao u njegovu rješavanju. Jedno do važnih pitanja za ondašnje prilike bila je izgradnja novog Općinskog doma. Većina ureda je godine 1921. bila preseljena u zgradu Martinis Marchi na početku današnje Vukovarske ulice. Taj prostor nije zadovoljavao potrebe pa se razmatrala mogućnost preuređenja zgrade ili gradnje nove zgrade nešto zapadnije. Odlučeno

je da se uredi postojeća zgrada, i to za općinske i državne urede. Radovi su završeni godine 1923. O tome se dosta javno polemiziralo, posebno između ing. Dane Matošića i arh. Fabjana Kaliterne. Matošić je branio taj postupak Općinske uprave s obzirom na ograničena sredstva. Kritike su se odnosile na položaj zgrade, na utrošena sredstva te na pojedinosti unutrašnjeg rasporeda prostorija.¹³

Sudjelovao je i u Općinskoj upravi. Dana 16. svibnja 1926. provedeni su općinski izbori u Dalmaciji. U Splitu je bilo osam izbornih lista. Izabran je 41 član Općinskog vijeća. Među njima bio je i Matošić, kao zamjenik člana s liste Bloka građana i seljaka. Na čelu Bloka je bio dr. Ivo Tartaglia, čija je lista osvojila 10 mjesta, te je Blok bio među najjačima u Vijeću. Konstituirajuća sjednica održana je 24. svibnja, ali ni jedna stranka nije imala natpolovičnu većinu da sama izabere načelnika. Ni ponovljeni pokušaj nije uspio. Konačno je nakon dogovora Bloka građana i seljaka, s jedne strane, te Hrvatske federalističke seljačke stranke formirana većina i za načelnika je izabran Ivo Tartaglia. U Općinsku upravu ušli su Jakov Čulić, dr. Eduard Grgić, dr. Ivo Cuzzi, dr. Jakša Račić, Kajo Jelaska i Jozo Zelić.

Kao vijećnik Matošić je bio aktivan na sjednicama Općinskog vijeća. Kada se u rujnu 1926. raspravljalo o molbi Splitskog anonimnog društva za portland-cement da se dopusti postavljanje cijevi od tvornice u Mravincima do novog kompresora te nasipanje materijala za gradnju zračne željeznice. Seljaci nisu prihvatili prijedloge tvornice s procjenom za otkup zemljišta, već su postavili svoje uvjete. Stoga Općinsko upraviteljstvo nije o tome donijelo svoj stav, već je odlučivanje prepustilo Vijeću. Matošić je istaknuo kako je pitanje važno te se pravi sud ne može donijeti na brzinu, pa je predložio da se donošenje odluke odgodi. Nakon duge rasprave prihvaćen je zaključak seoske skupštine.¹⁴

Iduće godine ispražnjena su dva vijećnička mjesta pa je jedno popunio Matošić. Na tajnoj sjednici Općinskog vijeća 27. lipnja 1928. godine pretresalo se pitanje sudjelovanja Općine na proslavi državnog praznika Vidovdana. Odlučeno je da se ne sudjeluje u proslavi. Nakon toga veliki župan Splitske oblasti dr. Ivo Perović raspustio je zastupstvo Općine. Privremeno vođenje poslova povjereno je vladinu savjetniku Petru Bonetiju. Novi općinski izbori provedeni su 18. studenoga. Pobijedila je lista dr. Tartaglie na kojoj je bio i Matošić pa je tako ponovno postao vijećnik. U istoj funkciji bio je i 1932. godine.¹⁵

Splitsko groblje nalazilo se na poluotoku Sustipanu, sa zapadne strane ulaza u gradsku luku. S vremenom je postalo nedovoljno pa je 1920. godine Općinsko vijeće donijelo odluku o izgradnji novoga groblja, u polju istočno od grada. Dvije godine kasnije donesena je uredba da se prestane s ukopima na starom groblju. Staro je groblje, međutim, još neko vrijeme služilo, ali godine 1930. ukopi su zabranjeni. Vlasnici grobova su se zalagali da se još neko vrijeme dopuste, pa je došlo do spora. Tražio se kompromis po kojemu bi se i dalje dopuštao ukop, ali samo u grobnicama. Kao općinski vijećnik, Dane Matošić se tome usprotivio. Tvrdio je kako bi to značilo postojanje dvaju groblja, jednoga za bogate, drugoga za siromahe. Osim toga, staro je groblje bilo blizu grada pa je smatrao da to sprječava njegovo širenje u pravcu Meja. Prošlo je dosta vremena dok to pitanje nije riješeno. Još za Drugog svjetskog rata bilo je ponekih ukopa na Sustipanu.¹⁶ Matošić je osmislio obiteljsku grobnicu na Lovrincu.

U Splitu je postojala masonska loža *Pravda*. Godine 1926. osnovali su je masoni članovi beogradskih i zagrebačkih loža koji su došli živjeti u Split. Bilo je i nekoliko novih. *Pravda* je brojila oko 60 pripadnika iz redova intelektualaca i državnih službenika. Starješine su bili dr. Petar Rizmondo, Umberto Pazinović, ing. Dane Matošić i Ljubo Leontić. U ložu su učlanjeni mnogi ugledni građani, među njima odvjetnik Ivo Tartaglia, arheolog Mihovil Abramić, povjesničar umjetnosti Cvito Fisković, Ćiro Gamulin, dr. Josip Jablanović, slikar Anđeo Uvodić i Petar Rizmondo. Najviše ih je pristupilo početkom tridesetih godina. Dane Matošić primljen je 1930. Iduće godine loža je iz kuće Nikolić-Duka premještena u njegovu kuću kod gradskog perivoja na Lučku.¹⁷ To je bio stan na južnoj strani, u podrumu, gdje su se održavali sastanci od 1932. do 1939. Na stropu još postoje oštećeni ostaci masonskih simbola. Prema sjeveru je žuto sunce, a rubom teče lanac od tirkiznih karika. Zidovi su bili obojeni izmjeničnim prugama crne, tamnocrvene i modre boje širine oko 50 cm. Prema nekim podacima Matošić je bio i član Rotary kluba.

Matošić je bio i član Saveznoga lovačkog udruženja. Na sjednici 2. kolovoza 1925. izabran je za člana uprave. Osnovna zadaća društva bio je nadzor nad lovom, posebno ptica pjevica i srna.¹⁸ Djelatan je bio u zadruzi *Ribar* kojoj je svrha bila uzgoj ribe na Jadranu, naročito osnivanje uzgajališta. Na glavnoj skupštini 7. veljače 1930. godine izabrana je nova uprava na čelu s dr. Ivanom Majstrovicom, u kojoj je bio i Matošić.¹⁹

Bio je i potpredsjednik Splitskog odbora Udruženja rezervnih oficira i ratnika. Iz tog segmenta njegovog djelovanja ostao je zabilježen jedan karakterističan događaj. Dana 4. lipnja 1932. godine doplovio je u Split parobrod Dubrovačke plovidbe *Kralj Aleksandar* na putu za Veneciju. S njim je doputovala skupina nekadašnjih francuskih boraca sa solunskog fronta, 40 članova udruženja *Poils d' Orient* iz Pariza. Predvodio ih je gospodin Daulhiac. Na gatu ih je dočekala vojna glazba. Pozdravio ih je francuski konzul u Splitu De Campagnac. Na dočeku su bili i Splitski odbor Udruženja rezervnih oficira i ratnika na čelu s Matošićem te članovi uprave francuskog Cerclea s predsjednikom dr. Ivom Stalijem, predstavnici Jadranske straže i Sokola. Pozdravio ih je Dane Matošić, koji je uz ostalo rekao:

*Vi ćete danas gledati naš grad i vidjet ćete sliku naše historije. Vidjet ćete razne spomenike, znakove naših svijetlih dana, ali na žalost i mnogo znakova naših tužnih dana. Ali između njih vidjet ćete i jedan spomenik Grgura Ninskoga. To je biskup koji je pred 1000 godina na ovom historijskom terenu branio naš narodni jezik. On je dokaz, da preko 1000 godina živimo u ovom kraju, da je on naš i samo naš. Vidjet ćete i spomenik Marka Marulića koji je pred 400 godina pjevao našim narodnim jezikom.*²⁰

DJELA

Matošić je bio ovlašten civilni inženjer. Imao je vlastitu građevinsku tvrtku *Dane Matošić i drug* u Splitu. Ministarstvo građevina odobrilo mu je godine 1925. pravo vršenja javne prakse na cijelom teritoriju države.²¹ Izvodio je konstrukcije u betonu i armiranom betonu za pomorske i druge radove. Već kao mlad inženjer vodio je složene radove izgradnje prednjeg dijela istočnog krila Prokurativa, današnjeg Trga Republike u Splitu za potrebe Austro-Ugarske banke.

Početkom 1910. završeni su temelji krila na čijoj je izgradnji angažiran Matošić. Rad je bio dosta težak, jer je iskop bio ispod razine mora. Osim toga, uz slanu su se vodu pojavila i vrela slatke i sumporne vode, a iskop je bio ispod razine mora. Nastavak tog krila do zgrade Teatra izgrađen je tek godine 1928., uglavnom u skladu s cjelinom.²² Zgrada koju je Matošić završio godine 1911. bila je dosta velika, ali tim dijelom nije bilo u potpunosti zatvoreno istočno krilo Trga prema današnjoj Marmontovoj ulici. Ostao je slobodan prostor u

produženju prema sjeveru do zgrade Teatra. Taj dio izgrađen je tek 1928. godine i bio uglavnom usklađen s cjelinom.²³

Bio je to dio zamisli splitskoga gradonačelnika Antonija Bajamontija. On je uz zapadnu stranu splitske Rive, gdje se nalazio zapušteni park koji su uredili Francuzi za svoje kratkotrajne uprave Dalmacijom početkom XIX. stoljeća, odlučio izgraditi monumentalni sklop građevina zvan Prokurative, u kojima bi bile smještene glavne gradske javne ustanove i stanovi. Projekt je napravio arhitekt Giovanni Battista Medun iz Venecije u oblicima neorenesanse. Kompleks se sastojao od zgrade Teatra smještenog po sredini na vrhu središnjeg trga i jednokatnih bočnih krila koja u prizemlju imaju trjemove na četvrtastim stupovima, a na katu velike prozore u obliku bifora. Realizacija je bila postupna. Kazalište je sagrađeno godine 1859., a onda se prešlo na gradnju zapadnog krila, koje je dovršeno 1865. godine, i konačno istočna strana prema današnjoj Marmontovoj ulici.

Među značajnijim radovima koje je Matošić izveo, je i dio gradske luke. Radilo se o Wilsonovoj obali pred Željezničkom stanicom na istočnoj strani, današnjoj Obali kneza Domagoja. Kako bi mogao uspješnije izvoditi poslove, kupio je godine 1925. od Zadružne plovidbe Omiš parobrod *Milan*, koji je do tada prometovao na pruzi Omiš-Split. Gradilište je 26. kolovoza godine 1926. obišao ministar saobraćaja Vasa Jovanović. Radovi na pomorskim objektima izvodili su se i 1928. godine. Da bi osigurala potrebni materijal, tvrtka ing Matošića zatražila je dozvolu za vađenje kamena na Ratu kod Poljuda. Naličje je određeno za 27. travnja.²⁴

Društvo *Marjan* zauzimalo se za uređenje park šume Marjan. Još godine 1919. ta je zadaća povjerena inženjeru Petru Senjanoviću, koji je crtao projekte izgradnje putova i vodio radove. Izgrađeno je glavno stubište, koje je vodilo od obale kod nekadašnjeg škvera i završavalo pred Židovskim grobljem. Zatim je izgrađen put prema zapadu, do srednjovjekovne crkvice sv. Nikole i dalje prema Sedlu pa sjevernim obronkom natrag u grad.

Matošić je radio i na tim poslovima. Kao član Društva *Marjan* novčano je i stručno pomagao njegov rad.²⁵ Godine 1923. ponovno je uređeno Šetalište dr. Jakše Račića, koje je vodilo od Prve vidilice uz Židovsko groblje do crkvice sv. Nikole. Svečano je otvoreno za građanstvo 26. prosinca. Uz brojne građane među uzvanicima su bili načelnik I. Tartaglia, ministar J. Biankini, don Frane Bulić, okružnik dr. Ivić, prof. Barač, članovi Općinske uprave i

predstavnicima industrije. Tom prilikom gosti su razgledali mjesto na prvom vrhu odakle se pripremala gradnja stubišta do drugog vrha po Matošićevu projektu. Radovi su završeni sredinom 1924. godine. Osim dugog ravnog kamenog stubišta između prvoga i drugog vrha napravio je plato na drugom vrhu kao i stube koje su vodile dalje na zapad do ceste prema crkvi sv. Jere. Time je od obale pa sve do novog velikog platoa na najvišem vrhu Marjana sagrađeno stubište.²⁶

Koliko je Matošić bio vezan za Marjan svjedoči i činjenica da je rado sudjelovao u vođenju stranih ekskurzija po marjanskoj šumi. Među posjetiteljima bili su i sudionici Kongresa esperantista u Splitu 1924. godine koji su se 24. kolovoza popeli na najviši vrh. Predvodili su ih je dr. Račić i ing. Matošić. Svi prisutni bili su oduševljeni veličanstvenim prizorom zalaska sunca. Nekoliko dana kasnije boravili su u Splitu studenti Visoke tehničke škole u Dresdenu pod vodstvom profesora građevne umjetnosti dr. Oskara Reuthera. I oni su bili na Marjanu. Profesor je bio zadivljen kako je uređen. Naglasio je da je to jedno majstorsko djelo, kakvo još nije vidio, na koje se građanima Splita mora zavidjeti. Novine su i tom prilikom čestitale na ovakvom priznanju dr. J. Račiću i njegovim suradnicima inženjerima P. Senjanoviću i D. Matošiću te geometru U. Pokrajcu.²⁷

Dana 4. studenog 1926. Društvo *Marjan* priredilo je u hotelu Bellevue svečano primanje za svojega dobrotvora don Alberta Marangunića. Zaredale su zdravice i zahvale štovatelja i prijatelja. Zadnji je govorio Matošić, riječima punim humora pozdravio je svečara u ime Bratovštine sv. Mikule te mu za uspomenu darovao karikaturu koju je izradio Anđeo Uvodić.²⁸

Pitanje spoja Dalmacije, odnosno splitske luke željeznicom s unutrašnjosti bilo je od prvorazrednog značenja za grad i cijelu državu. Još sredinom XIX. stoljeća osjetila se ta potreba. Pravile su se različite kombinacije u kojem smjeru bi je trebalo voditi. Rasprave na svim razinama u državnim organima i među stručnjacima trajale su desetljećima. Naposljetku je godine 1888. izgrađena pruga do Knina. Najpovoljnijim se smatrao pravac dolinom Une, no problem su bile državne granice. Stoga je odlučeno da se gradi preko Like. Trasa je negdje od godine 1870. mijenjana nekoliko puta u različitim smjerovima sa spojevima na prugu Zagreb-Rijeka. Radovi su započeli 1913. na čitavom odsjeku. Dionica Ogulin-Plaško završena je godine 1914. Rat je usporio radove, a 1917. nadzor nad građenjem preuzela je vojska.²⁹

S dalmatinske strane gradnju je preuzelo još 1914. društvo *Dalmaspoj* u kojemu su bila četiri inženjera iz Splita: Ivan Šakić, Vladimir Šore, Dane Matošić i Matković kao voditelji pojedinih dionica. Novčana sredstva osigurala je Ljubljanska banka. Radovi su se izvodili na dionici Knin-Pribudić.

Nakon sloma Austrije nastavljen je rad u studenom godine 1918. Organizirano je Građevno ravnateljstvo Ličke željeznice. Poslove je preuzela Željeznička uprava Split. Izvođač je promijenio sastav tvrtke i naziv, te je ona dobila ime *Građevno poduzetništvo*, a vodili su je dr. ing. A. D. Samohrd, građevinski savjetnik, Josip Lončarić, Dane Matošić, Škarić i drugovi. Investitora su zastupali Ivan Poletti-Kopešić, Petar Senjanović i P. Lapenna. Financije su osigurali Hrvatska banka Dubrovnik, Srpska banka - Filijala Split i Jugoslavenska industrijska banka Split.

U to vrijeme, međutim, talijanska vojska zauzima pojedine dijelove Dalmacije. Uvidjevši opasnost da bi okupator mogao preuzeti inventar željezničke pruge, poduzeće je u dogovoru s opunomoćenikom Polettijem to pokušalo spriječiti, i prenijeti ga u Split, ali se u tome nije uspjelo. Dana 31. prosinca 1918. okupatorska je vojska ušla u Knin, te je je materijal i inventar koji se nalazio na pruzi raznesen.³⁰

Godine 1920. ukinuta je Željeznička građevna uprava u Splitu i osnovana Uprava za gradnju Ličke pruge na čelo koje je postavljen ing. Ivan Poletti-Kopešić. Početkom 1921. bio je završen odsjek od Plaškog do Gospića, a sredinom iduće godine do Gračaca. Radovi su nastavljeni u režiji i godine 1925. bili su završeni sve do Pribudića na dalmatinskoj granici. Te godine pruga je puštena u promet. Prvi vlak stigao je iz Zagreba u Split 25. srpnja 1925.

U povodu tog velikog događaja organizirana je *Jadranska izložba*. U odbor od 10 članova za pripremu izabran je i Matošić. Otvorena je 26. srpnja na tri mjesta. U zgradi Velike realke bila je izložba domaćih umjetnika, u Obrtničkoj školi djelatnosti vezane za more, turizam i umjetnički obrt, a u Kazalištu slikarska izložba.³¹

Iste večeri priređena je u gradskoj luci *Jadranska noć*. Matošić je uz slikara Emanuela Vidovića i Ivu Tijardovića bio član žirija za dodjelu nagrada za najbolje ukrašene i osvjetljene brodice prilikom velike priredbe. Na obali je svirala vojna glazba i glazba iz Kaštel Sućurca. Čitava obala osvjetljena je vatrama. Najveći događaj je bio kad se pred novu obalu otisnulo šezdesetak okićenih brodice i motornih čamaca. Žiri je dvije prve nagrade dodijelio dvjema japanskim

kućicama koje su bile postavljene na lađama Katalinića i Čorka. Druga nagrada pripala je lađama *Labuda*, a treća motornom čamcu Ratne mornarice.³²

Nakon rata trebalo je osmisliti ne samo željeznički spoj unutrašnjosti s morem nego i mrežu pruga cijele države, koja je bila veoma manjkava. S tim u vezi značajan je bio sastanak na visokoj razini koji su organizirali narodni poslanici dr. J. Smodlaka i dr. M. Čingrija u Splitu 15. veljače 1920. u uredu Lučkog poglavarstva. Među prisutnima su bili predsjednik Pokrajinske vlade Ivan Krstelj, direktor Državne željeznice iz Sarajeva, Načelnik Splita Tartaglia i predstavnici zainteresiranih ustanova iz Dalmacije. Među njima je bio i Dane Matošić, kao predstavnik Splitske sekcije inženjera. Zaključeno je da je hitno potrebno izgraditi osnovne željezničke pravce u državi, među kojima i nedovršeni dio Ličke pruge na potezu Bosanski Novi-Bihać-Knin koja bi vezala Sloveniju, Hrvatsku i sjeverozapadni dio Bosne s Dalmacijom, s izlazima na Split i Šibenik. Zagovalarala se potreba da se odmah projektira linija Beograd-Šabac-Drinjača-Sarajevo Neretvom do Mostara, odakle bi ogranci vodili do Neuma i Splita. O tim prijedlozima obaviještene su državne vlasti.³³ Na tom pitanju stalno se radilo. Tako je godine 1922. u Splitu osnovan Željeznički konzorcij. Zanimanje među građanima bilo je veliko. U njega su se odmah na početku uključili Općina Split, Zadrudni savez, Gradska štedionica i nekoliko banaka, kao i brojni pojedinci, među kojima istaknute osobe, dr. Josip Smodlaka, dr. Ivo Tartaglia, ing. Petar Senjanović, Jakša Račić, Tudor Šimun i ing. Dane Matošić.³⁴

Kako bi pojačao promidžbu o važnosti željeznica za gospodarski život zemlje i u njihovu izgradnju uključio što više ljudi, Matošić je godine 1922. izdao razglednicu na kojoj je prikazana karta Jugoslavije s postojećim prugama i onima koje su bile u gradnji. Iz crteža je vidljivo kako su tri uskotračne pruge izlazile na more u jugoslavenska pristaništa Metković, Dubrovnik i Boku kotorsku, a širokotračne u strane luke Trst, Rijeku i Solun. Izgradnjom samih 86 kilometara između Bihaća i Zrmanje izlazile bi i te širokotračne u dvije domaće luke Šibenik i Split. Ta razglednica bila je dobar prilog u akciji za Unsku željeznicu.³⁵

Tijekom godine 1923. javili su se zagovornici izgradnje jedne nove luke na ušću Neretve. Trgovačka i obrtnička komora u Dubrovniku s time se nije slagala, već se zalagala za to da se gradi željeznički spoj od Ustiprača do Trebinja, kako bi se izbjegla konkurencija Dubrovniku. Protiv toga je ustao i Matošić, obrazlažući da se luke imaju graditi uz već postojeća mjesta i osigurati im željezničke veze, a ne u uvali Ploče, za koju su potrebna velika ulaganja i radovi u

krševitom i močvarnom kraju. Sve bi se to dogodilo po njegovoj pretpostavci na štetu već uređenih pristaništa na donjem plovnom dijelu rijeke. Ako bi se ipak odlučilo za jedno takvo rješenje, zagovarao je daleko zdraviji i u slučaju rata zaštićeniji teren Neuma.³⁶

Pitanje željeznica bilo je u središtu Matošićeva zanimanja. To je bio glavni razlog zbog kojeg je bio pozvan na sastanak Ekonomskog odbora za trgovački ugovor s Italijom 6. ožujka 1924., koji je održan u uredu Trgovačke i obrtničke komore u Splitu. Osim članova Odbora sastanku su prisustvovali načelnik dr. Tartaglia, općinski tajnik D. Mikačić te inženjeri Franić i Matošić. Detaljno su raspravljani svi predmeti koji su bili od interesa za trgovinu, industriju i poljoprivredu. Posebna pozornost posvećena je problemu željeznica. O dogovoru su izvještene vlasti u Beogradu.³⁷

Pregovori s Italijom, koja je stalno ucjenjivala Jugoslaviju, odvijali su se s velikim poteškoćama. Jedan od zahtjeva godine 1924. bio je da se Zadar, koji je pripao Italiji, veže Ličkom željeznicom s unutrašnjošću. Pruga bi se odvajala od stanice Pađane. Matošić je vrlo oštro reagirao na takav prijedlog. Smatrao ga je vrlo štetnim, jer bi se Zadar našao u vrlo povoljnoj situaciji, a naše luke Šibenik i Split tom konkurencijom izgubile svako značenje. Posebno je upozorio vladu da nikako ne smije popustiti pritiscima kao što je to učinila u nekim drugim pitanjima.³⁸

Za najvažniji spoj Splita stalno se računalo s pravcem preko Bosne, posebno u doba Kraljevine Jugoslavije, kada su se geopolitičke prilike temeljito promijenile. Smjer od Bihaća, dolinom rijeka Une i Butišnice do Knina bio je povoljniji, jer je povezivao najvažnije dijelove države, omogućavao izvoz prirodnih bogatstava Bosne te jeftin transport zbog terenskih prilika.

U tom smislu je na plenarnoj sjednici Trgovačke i obrtničke komore u Splitu 16. siječnja 1930. odlučeno da se organizira širi sastanak o Unskoj pruzi, koji je održan 9. veljače u općinskoj vijećnici u Splitu. Prisustvovali su brojni predstavnici Komore, gospodarskih organizacija, općina srednje Dalmacije i tiska. Splitsku sekciju Udruženja jugoslavenskih inženjera i arhitekata zastupali su inženjeri D. Matošić, F. Šperac, Vuković, Matković, Jozević, Čulić, Šakić, Plančić i V. Dvornik. Sastanak je otvorio potpredsjednik Komore P. Šimeta. Dane Matošić tom je prilikom govorio o pitanju dviju inačica te pruge. Ona na Zrmanju je odbačena. Izjavio je kako je prihvaćena gradnja na Butišnicu i Knin te da je ona ušla u program gradnje. U rezoluciji je istaknuto

uvjerenje da je željeznički spoj Bihać-Kulen Vakuf dolinom Une i Butišnice od velikog značenja za državnu vanjsku i unutrašnju gospodarsku politiku.³⁹ Gradnja Unske pruge započela je godine 1936. Radove je prekinuo rat, te su nastavljene 1946. i naposljetku završene 1948. godine. Tako je nakon punih 90 godina od prvih prijedloga i stalne uporne borbe pitanje povezivanja Dalmacije s Hrvatskom riješeno na zadovoljavajući način.

Dana 1. veljače 1930. u Trgovačko-obrtničkoj komori u Splitu održan je sastanak Željezničkog odbora Komore kojem je prisustvovao ban dr. Tartaglia, a predsjedao Radica. Odlučeno je da se 9. veljače održi širi sastanak o problemu Unske pruge. Pozvani su predstavnici općina Splita, Šibenika i Knina s gospodarskim udruženjima. Ban dr. Tartaglia dao je potanje obavijesti o pruzi, a Bošković je izvijestio o radu ing. Alačevića profesora na tehnicu u Zagrebu kojemu je Komora povjerila proučavanje obje varijante pruge, onu preko Butišnice na Knin i onu na Zrmanju. Ban je prihvatio prijedlog Komore od 29. prosinca 1929. o osnivanju Željezničkoga banovinskog savjeta od četiri člana,⁴⁰ s time da umjesto dvaju predstavnika Komore bude samo jedan, a drugi iz Udruženja jugoslavenskih inženjera i arhitekata u Splitu, koje je u Savjet delegiralo ing. Matošića

Matošić se bavio i visokogradnjama. Sudjelovao je u natječaju pregradnje kuće Ive Tartaglie u Splitu na obali, u današnjoj Ulici bana Jelačića. Tu je prije bila starija kamena kuća na dva kata s kosim krovom na vrhu. Matošić je napravio projekt za nadogradnju još dvaju katova i dodatak erкера i balkona na jugoistočnom uglu kako bi se odatle između okolnih kuća omogućio pogled niz Rivu i na more. Taj projekt nije izveden, nego jedan drugi, sličan, koji je vjerojatno izradio arhitekt Josip Kodl. Matošić je projektirao i dvije stambene kuće. Prva je njegova, iz 1931., druga je, nedaleko od nje, kuća brata mu Ivana Paška, u današnjoj Pojišanskoj ulici br. 18, koju je izveo poduzetnik Ivan Šakić 1935.-1936. godine. To je jednostavna dvokatnica u nizu, s kosim krovom. Izvana je ožbukana, osim prizemlja, koje je izvedeno od kamena na bunju. Ima po sredini ima stubište, a s njegovih strana po jedan stan.

STRUČNE AKTIVNOSTI

Zbog naglog rasta grada, kako bi se planiralo njegovo širenje, Općinska je uprava godine 1923. raspisala međunarodni natječaj za izradu Regulacijskog

plana. Inicijator je bio Petar Senjanović. Prispjelo je 19 rješenja. Na čelu ocjenjivačkog suda bio je načelnik Tartaglia, a članovi domaći i strani stručnjaci, među kojima i Dane Matošić. Pregled i ocjenjivanje radova počeli su 16. listopada 1924. godine. Planovi su izloženi u Kazalištu. Izabran je prijedlog mladog njemačkog arhitekta Wenera Schürmanna, koji je poslije doručivan.⁴¹

U prvim godinama nakon rata, stvaranjem nove države i u novoj geopolitičkoj situaciji, raspravljalo se i pisalo o izgradnji jedne suvremene luke i njezinom željezničkom spoju s unutrašnjošću. Najbolje mogućnosti za to pružao je Split, no plan je iziskivao mnogo vremena i sredstava. Stoga je Matošić godine 1920. predlagao da se za prvo vrijeme uredi postojeća gradska luka. Po njegovu mišljenju najprije je trebalo popraviti lukobran koji se ulegnuo pa je ispucao i bio razrovan. Držali su ga još samo gornji izgrađeni zidovi. Osim toga, trebalo ga je proširiti kako bi se dobio prostor za skladišta. Na istočnoj strani trebalo je izgraditi dio obale kod Katalinićevih kuća koji još nije bio dovršen. Posebno se zalagao za proširenje Francuske obale, tj. zapadnog dijela Rive, osobito luka pred kućom Ilić. Time bi se došlo na veće dubine pa bi taj dio mogao poslužiti za pristajanje manjih brodova lokalnog prometa. Također bi se dobio prostor za izgradnju hotela, koji je gradu nedostajao. Unatoč lukobranu luka nije bila sigurna, osobito za lebića, jugozapadnog vjetra koji je stvarao velike valove. Kako bi se taj problem riješilo, trebalo je izgraditi drugi lukobran, sa zapada, od poluotoka Sustipana. To su bili neophodni radovi, koje je bilo potrebno odmah izvesti kako bi se zadovoljile tadašnje potrebe.⁴²

Matošićevo poduzeće načinilo je jednu općenitu osnovu za osposobljavanje postojeće luke do izgradnje nove i prikazalo je Pokrajinskoj i pomorskoj vladi. Zalagao se da se čim prije temeljito popravi trošni lukobran pa da se i proširi, čime bi se dobili vezovi za velike brodove. Prema njegovu prijedlogu trebalo je graditi i skladišta. Njegov je koncept izazvao dosta polemika među stručnjacima i u javnosti. Spočitavalo mu se da bi takvom izgradnjom bio ugrožen budući trgovački razvitak Splita, jer se dovodi u pitanje izgradnja nove velike luke. Matošića je poduprla Općinska uprava i Splitska sekcija Udruženja jugoslavenskih inženjera i arhitekata. Uza sve prijedloge borio se da zapuštena zapadna obala ne ostane mrtva, jer je već postojao projekt za njezino proširenje. Matošić nije bio protiv izgradnje nove velike luke u istočnom dijelu Kaštelanskog zaljeva kao buduće splitske trgovačke luke, što je poslije postupno i ostvareno.⁴³

Vjerojatno u sklopu tih nastojanja u Splitu je godine 1923. osnovano Pomorsko, industrijsko i tehničko poduzeće *Marjan*. Konstituirajuća sjednica održana je 5. kolovoza u društvenim prostorijama na Zapadnoj obali. Tada je izabrano ravnateljstvo u koje je uključen i Matošić.⁴⁴

U to vrijeme dosta se razmišljalo o širenju grada. Osnovni problemi bili su rušenja na Zapadnoj obali, izgradnja sjeverne luke, o čemu su iznosili prijedloge P. Senjanović, ing. Šakić i ing. V. Ivanišević. Rješavali su se problemi stare carinarnice i tamnica na obali, radili su se projekti za provođenje ulica, izgradnje stanova na Starom i Novom pazaru te na Gripama. Površina grada bila je tada potpuno izgrađena. U želji da se živi što bliže središtu, grad je postao zbijen i bez higijenskih uvjeta. Nedostajali su trgovi, slobodne površine i zelenilo. Stoga se na periferiji započelo s gradnjom zdravih i modernih stanova. U ta rješavanja uključio se i Matošić. Godine 1921. načinio je elaborat koji je predlagao uređenje Francuske obale na nešto drukčiji način nego godinu dana ranije.⁴⁵

Predložio je da se zapadni dio Rive proširi zasipavanjem mora. Pravdao je to činjenicom da se radi o plićaku gdje nisu mogli pristajati ni mali brodovi. Nasip bi počeo kod malog mula pred tadašnjom Jadranskom bankom u širini od 44 metra, a završavao bi u luci na postojećoj obali pred skladištem Ilića, odnosno samostana sv. Frane. Na novom prostoru planirao je podizanje tri reda kuća usporedno s pročeljem postojećih zgrada, koje bi zauzimale površinu od blizu 4000 metara četvornih. Zamislio je da bi se tako osigurali novi prostori za šetalište. Grad bi dobio nove sadržaje koji su mu nedostajali: trgovine, hotele, zimski morski bazen, kavane, restorane i stanove. Projekt je izložen u izlogu knjižare Jurić.⁴⁶

Prijedlog je bio izvrnut kritici. Prigovor je bio da je osnovni motiv špekulativno građenje. Nove visoke zgrade zaklonile bi karakterističnu siluetu dijela Rive, pokrile bi zgradu suda i neorenesansni sklop Prokurativa. Osim toga, oslabilo bi se osunčanje koje je u zimsko doba ondje bilo vrlo ugodno. I prizemne bi se kavane našle u sjeni. O Matošićevu prijedlogu raspravljalo se dugo na sjednici Općinskog vijeća 29. srpnja 1921. Ideja nije prihvaćena, uz obrazloženje da bi se tako žrtvovala obala koju treba svakako proširiti jer je već malena za Split. Izgradnjom novih palača ona bi bila znatno sužena.⁴⁷

Već u prvim godinama rješavali su se problemi prenapučene i zapuštene povijesne jezgre Splita, u čemu je živo sudjelovao i Dane Matošić. Pred Dio-

klecijanovom palačom na obali bila je još u srednjem vijeku luka. Uz južno pročelje Palače izgrađen je niz zgrada u kojima su bili dućani, skladišta i gostionice. S vremenom su te zgrade dotrajale pa ih je trebalo urediti, pa se o tome raspravljalo niz godina početkom XX. stoljeća. Prva i najjednostavnija zamisao bila je da se sve kuće sruše i južni zid rimske palače učini vidljivim. Toga su uvjerenja bile i mjerodavne ustanove pa se počelo s procjenom zgrada od kojih su dvije bile i otkupljene. Ali trebala su velika sredstva za pribavljanje tih vrlo unosnih dućana. Shvatilo se kako bi raščišćavanjem taj vrlo živi dio grada ostao bez sadržaja i pust. Uvidjelo se da se ne smiju oduzeti sadržaji središnjem dijelu obale na kojoj su se intenzivno odvijali javni život i trgovina. Zaključeno je da se sačuva postojeće stanje. No kako su postojeće kućice bile trošne, a njihovi su vlasnici već odavno tražili građevinske dozvole za preuređenje, problem je bio prilično složen. Stoga je Općinska uprava kao građevinska vlast pozvala na dogovor članove Uresnog povjerenstva, konzervatora i sve vlasnika kuća na dogovor. Zaključeno je da se umjesto pojedinačnih projekata vlasnika raspíše natječaj i odabere zajedničko rješenje za izgradnju čitavog niza. Godine 1922. organiziran je međunarodni natječaj,⁴⁸ s vrlo složenom zadaćom. Trebalo je projektirati građevinski niz u dužini od 180 metara, koji je pripadao šesnaestorici vlasnika nejednakih parcela, a svakom je trebalo omogućiti izgradnju zgrade neovisno o susjedu. Kućice su morale imati ograničenu i jednaku visinu, da ne zaklone kriptoportik Dioklecijanove palače te propisani izgled.

Sudjelovalo je sedam natjecatelja, a projekti su u rujnu bili izloženi. Do dijeljene su tri nagrade, u visini 30, 20 i 10 tisuća dinara. Prva nagrada pripala je austrijskom arhitektu Alfredu Kelleru iz Beča, druga arhitektu Ladislavu Laudu iz Sarajeva, a treća arhitektu Karlu Holleyu iz Beča. Matošić je bio član ocjenjivačkog suda kao zastupnik vlasnika kuća. Stoga je zanimljiv njegov opis problema i osobno stajalište o predloženim rješenjima prispjelim na natječaj, posebno stoga što elaborati nisu sačuvani. Za Kellera je naveo kako dobro poznaje ambijent Splita i Dioklecijanovu palaču i da je vješto ispunio postavljene stroge uvjete. Njegove su kuće asimetrične i slikovite, izvedene dijelom domaćim kamenom. Okviri otvora i vijenci su jednostavnog profila od bijelog bračkog kamena. Krovovi su razigrani i pokriveni crvenim kupama. Za Laudu je zapisao da je pročelje s dućanima komponirao kao monumentalnu cjelinu koja je modernija, ali ipak podređena kriptoportiku Dioklecijanove palače. Na podnožju rimskih arkada usudio se taj daroviti arhitekt postaviti trokute

na oštrim pilonima i postići sklad s ambijentom. Matošić je ocijenio da mu je glavna zasluga što je u pred carsku palaču postavio niz modernih zgrada što sve skupa čini monumentalnu cjelinu. Za Holleya je ustvrdio da se držao istih načela kao i Keller, kako nove zgrade moraju biti u stilu splitskih slikovitih kućica i u kontrastu s njihovom ozbiljnom pozadinom. Nastojao je da čitavo pročelje bude simetrična cjelina i da dućani budu što udobniji i dobro osvjetljeni, što je po Matošićevu mišljenju unijelo u projekt nešto monotonije. Zbog ograničene visine predvidio je polukatove, što nije odgovaralo našim krajevima. Otkupljen je i projekt arhitekta Beneša iz Splita koji je Matošić također pohvalio. Zamjerio mu je što su njegove kućice bile toliko arhitektonski raskošne da bi Dioklecijanova palača u pozadini izgledala siromašno. Zaključio je kako su ostali natjecatelji pokazali neki više neki manje talenta i mara, ali nisu točno razumjeli što se od njih tražilo. Dane Matošić je bio iznimno zainteresiran za taj važan urbanistički i konzervatorski problem grada i o njemu je pisao kritičke feljtone u novinama. I sam je bio suvlasnik jedne od kućica.⁴⁹

Jedan drugi događaj posebno ga je privukao. U noći s 13. na 14. siječnja 1924. izgorjela je zgrada Stare biskupije iz XVII. stoljeća, koja se nalazila sa sjeverne strane katedrale, nekadašnjega Dioklecijanova mauzoleja. Iz obližnje riznice i sakristije prenesene su na sigurno umjetnine i stari rukopisi. U spašavanju su sudjelovali vojnici, građani i vatrogasci na čelu s ing. Botićem, šefom policije Magazinom, suca dr. Karamana i Dane Matošića.⁵⁰

Tridesetih godina u Splitu je bio samo manji broj građevinskih inženjera. Među njima su Frane Baučić, Petar Bradanović, Petar Ilić, Vjekoslav Ivanišević, Petar Jozević, Mihovil Kargotić, Nikola Kamanin, Lovre Manola, Dane Matošić, Mihovil Novak, Ivan Šakić i Petar Senjanović.⁵¹ Matošić je u struci bio i javno aktivan. Posebno su ga zanimali problemi željeznice i splitske sjeverne luke.

Bio je član Uresnog povjerenstva. To je zapravo bila stalna općinska komisija osnovana još sredinom XIX. stoljeća, koja je davala mišljenja i prijedloge o pojedinim aspektima prostornog uređenja Splita, Raspravljalo o lokacijama i izgledu novogradnja. Članovi Povjerenstva bili su inženjeri, arhitekti, umjetnici i viđeniji građani. Povjerenstvo je nastavilo rad i nakon stvaranja Jugoslavije. Na sjednici Općinskog vijeća 17. veljače 1922. Povjerenstvo je prošireno. U njega su tada uključeni ing. Dane Matošić, arh. Fabjan Kaliterna, arh. Žagar i graditeljski majstor Botić.⁵² I godine 1927. Dane Matošić je član Povjeren-

stva. Osim njega članovi su bili dr. Frane Bulić, kao predsjednik, ing. Petar Senjanović, općinski vijećnik, ing. Vorih Matković, ravnatelj Srednje tehničke škole, ing. Vjekoslav Ivanišević, općinski vijećnik, Josip Barač, profesor Velike gimnazije, dr. Ljubo Karaman, konzervator, i arh. Danilo Žagar, sudski vještak. U to vrijeme rješavala su se važna pitanja izgradnje Vatrogasnog doma na Lovretu i postavljanja Meštrovićeva spomenika Grguru Ninskome. Kada je kralj Aleksandar 6. siječnja 1929. uveo diktaturu, na osnovi novog zakona raspuštena je Općinska uprava i izabrana nova. Na sjednici Vijeća 4. svibnja izglasano je i novo Uresno povjerenstvo, od 5 redovitih članova. Imenovana su još četiri izvanredna člana, među njima i građevinski poduzetnik Dane Matošić.⁵³ U to vrijeme Matošić je bio stručnjak prisudnik u Okružnom sudu u Splitu gdje je još s osmoricom osoba zastupao trgovački stalež.

Nakon rata, 18. siječnja 1919. godine, konstituirana je Splitska sekcija Udruženja jugoslavenskih inženjera i arhitekata. Cilj je bio zaštita prava njenih članova. Prvi predsjednik bio je ing. Petar Senjanović. Dane Matošić se odmah uključio u rad te strukovne organizacije i bio izabran za odbornika. Od tada je dugogodišnji član uprave.⁵⁴ Početkom 1920. godine Sekcija je održala Glavnu skupštinu. Za predsjednika je ponovno izabran Petar Senjanović, a za potpredsjednike P. Lappena i V. Novković. Matošić je postao članom Nadzornog odbora zajedno s Linardovićem i zamjenikom Tecilazićem.⁵⁵

Matošić je sudjelovao u mnogim angažmanima Društva inženjera. Jedan od njih je vezan za okružnicu Pokrajinskoga konservatorskog ureda za Dalmaciju 25. ožujka 1922. kojom se osuđuje nered, neukus i loš nadzor nad gradnjom kuća u Splitu, a posebno u njegovoj okolini, od Omiša do Trogira. Napominje se da se gradi kako tko i gdje hoće, bez ikakva plana. Apelira se na Udruženje inženjera i arhitekata u Splitu da se tim pitanjem pozabavi.⁵⁶

Sekcija je u vezi s tim 9. veljače 1923. organizirala raspravu o poboljšanju građevnih prilika u Dalmaciji, pod predsjedanjem ing. Mladinea. U raspravi su sudjelovali dr. Šakić, u ime Pokrajinske vlade, tj. bivšega Zemaljskog odbora, dr. Karaman, u ime Arheološkog muzeja, ing. Čulić kao predstavnik Općine, potom predstavnici poljičke i kaštelanske općine. Kao predstavnici Društva inženjera sudjelovali su Senjanović, Baučić, Žagar, Kargotić, Vuković i Matošić, a kao predstavnici Građevinske direkcije ing. Grisogono. Pretresen je Građevni pravilnik za Kraljevinu Dalmaciju iz 1886., koji je bio zastario, istaknut je nemar općina u pogledu nadzora. Određeno je posebno povjeren-

stvo stručnjaka koje bi u buduće pri Pokrajinskoj vladi pregledavalo građevne osnove.⁵⁷

U Splitu je od 7. do 12. rujna 1923. organiziran Kongres Udruženja Jugoslavenskih inženjera i arhitekata, na kojem su sudjelovali predstavnici iz cijele zemlje. Uz bogat radni dio upriličene su i različite priredbe za sudionike. Općina je na večer 10. rujna priredila svečani banket. Govorili su mnogi uglednici, među kojima i Matošić. On je naveo razloge koji su ga potaknuli da već 1921. predloži da se kongres inženjera održi u Splitu; prvi je bio taj što su Općinska uprava i načelnik bili u stanju prihvatiti tako važnu manifestaciju. Grad, međutim, to nije mogao odmah ostvariti, jer je na redu za kongres bila Ljubljana. Izrazio je zadovoljstvo što su gosti imali prilike upoznati Dalmaciju kako bi tako bolje zagovarali njezin razvitak.⁵⁸

Tom je prilikom Splitska sekcija UJIA objavila knjigu sa stručnim člancima o Dalmaciji. U njoj je Matošić napisao članak o svim našim pomorskim lukama, od Sušaka do Bara. Za luku Split je ustvrdio kako je najpodesnija luka na Jadranu. Ona je još prije rata zbog velikog prometa, premda zapostavljena, bez željezničke veze i dubokih pristaništa, smatrana najozbiljnijim takmacem favoriziranim lukama, Trstu i Rijeci. Naveo je da je njezin trgovački promet jednak prometu svih ostalih naših luka. Pristaništa su preopterećena pa se čudi da mjerodavne vlasti nisu posvetile nikakvu pozornost Splitu, jer je tu pomoć najhitnija.⁵⁹

I godine 1924. Matošić je odbornik, kada je na čelu bio Marko Mladineo. Obnašao je razne dužnosti. Na V. redovitoj godišnjoj skupštini održanoj 20. siječnja te godine bio je zajedno s Markijem ovjerovitelj zapisnika i imenovan izaslanikom u Primorskom savezu za saobraćaj putnika; zamjenik mu je arh. Fabjan Kaliterna.⁶⁰

Na Glavnoj skupštini 4. siječnja 1925. izabran je za novog predsjednika Ante Celegin, a Dane Matošić za odbornika zajedno s Petrom Senjanovićem, Arturom Nonveillerom, Antom Kragićem i Antom Baraćem.⁶¹

Da se unaprijedi društveni život i upoznavanje članova bio je 20. ožujka 1927. organiziran zajednički obilazak glavne trafostanice u Dujmovači i lučkih radova u Splitu. To je učinjeno susretljivošću upravitelja Električnih poduzeća Jerića i Dane Matošića, vlasnika poduzeća koje je izvodilo radove.⁶²

Dana 5. siječnja 1930. održana je u društvenim prostorijama Glavna godišnja skupština Sekcije, uz vrlo dobar posjet članova. Izabrana je nova uprava:

Dane Matošić, predsjednik, koji je na toj dužnosti naslijedio Josipa Matulovića, Ivan Ivačić i Mate Radonić imenovani su za potpredsjednike, a Morpurgo, Marcel Martinis, Šakić, Žagar, Tripo Vuković, Čulić, Ante Plančić, Nikola Armanda, Novak, Roje i Razmilović za odbornike. U Nadzorni odbor ušli su Juričević, Kodl i Jozević. Utvrđeno je da i dalje nije prošla opasnost od konkurencije stranih inženjera. Njih je neopravdano favorizirala industrija, koja je pretežno bila u rukama stranaca. Taj problem je bio važan i sa socijalnog gledišta pa je uprava Sekcije odlučila i dalje se njime baviti.⁶³

Godišnju skupštinu 1932. otvorio je Matošić kao predsjednik. U uvodnom govoru istaknuo je veliku potrebu da se svi inženjeri na području Splitske sekcije učlane u udruženje, jer je staležu prijetila besposlica, kojoj bi se zajedno lakše oduprli. Tada je novim predsjednikom izabran ing. Feliks Šperac, Matošić je postao prvi potpredsjednik, a Mihovil Kargotić drugi.⁶⁴

Godine 1934. predsjednik je bio Feliks Šperac. Na skupštini 6. siječnja izabran je na tu dužnost Egidije Nonveiller. Novi potpredsjednici su Feliks Šperac i Jerko Jerić. Izabrano je šest odbornika, među kojima je i Matošić.⁶⁵

I godine 1936. Matošić je ponovno predsjednik. Naslijedio je Nonveillera. Na izbornoj skupštini 6. siječnja obećao je da će se svim silama založiti za unaprjeđenje Sekcije. Posebna će mu biti briga zaštita mladih kolega. Izrazio je čuđenje što inženjeri u državnoj službi istupaju i obećao da će ih opet nastojati pridobiti. Iduće godine je u upravi kao potpredsjednik.⁶⁶

Istog datuma 1937. održana je Glavna godišnja skupština. Otvorio ju je predsjednik Matošić te istaknuo kako je djelovanje Društva u prošloj godini bilo iznimno značajno. Svi su članovi bili namješteni i nije bilo nezaposlenih. Udruženje se brinulo da svakom od njih nađe zaradu. Problem je bio to što inženjeri nisu bili organizirani, a stariji članovi napuštali su Udruženje. Apeliralo se na udruživanje jer bi od toga imali korist i pojedinci i Sekcija koja ih štiti. Sekcija je uživala povjerenje pa je konzultirana o svim lokalnim pitanjima tehničkog, društvenog i državnog značaja. Bavila se uređenjem grada, organizacijom natječaja te lociranjem sjeverne luke i nove željezničke stanice. U novu upravu za predsjednika je izabran Mirko Karlovac, za prvog potpredsjednika Dane Matošić, a za drugog Feliks Šperac.⁶⁷

Odmah nakon rata u državi su osnovane četiri inženjerske komore. Jedna je bila u Ljubljani, a kako Slovenci u početku nisu imali dovoljan broj članova, toj je komori pripojena i Dalmacija; u Splitu je tada osnovana poslovnica. Go-

dine 1936. odlučeno je da se osnuje Komora u Splitu. Dana 12. ožujka 1939. godine Inženjerska komora u Splitu održala je II. redovnu godišnju skupštinu. Raspravljalo se o staleškim pitanjima i proračunu. Izabrana je nova uprava od 12 članova, u koju je ušao i Dane Matošić.⁶⁸

Unatoč razvedenoj obali Jugoslavija nije u početku imala ni jednu luku koja bi udovoljavala potrebama izvozne i uvozne trgovine. Posebno je zbog geografskog položaja trebala služiti tranzitu okolnih država koje su gravitirale Jadranu pa je bilo neophodno povezivanje sa zaleđem. Pitanje nove luke bilo je od iznimnog značenja. Ocijenjeno je da je u tu svrhu Split najbolje odgovarao. Vodile su se stalne rasprave gdje bi je u Kaštelanskom zaljevu trebalo graditi. Neki su se zalagali za uvalu Poljud na sjevernoj strani grada, dok su drugi zagovarali položaj nešto istočnije, blizu Vranjica. Tako je godine 1937. stručni odbor koji su činili inženjeri Vjekoslav Ivanišević, Mirko Karlovac, Josip Kodl, Dane Matošić i Egidije Nonveiller objavio svoje stajalište o novoj luci, s ciljem poticanja nadležnih vlasti na temeljito proučavanje izgradnje, koje je završetkom Unske pruge trebalo hitno rješavati. Da bi utvrdili najpovoljniju lokaciju, analizirali su uvjete koji bi trebali biti ispunjeni. Ispitana je nautička i navigacijska sigurnost, pogodnost sidrenja, mogućnost proširenja luke, potrebna dubina mora, osiguranje površina za skladišta, podesnost spoja lučkih kolosijeka sa željeznicom i gradskom cestovnom mrežom, mogućnost izgradnje naselja u neposrednoj blizini luke i financijska mogućnost s obzirom na izdatke za izgradnju. Iz tih analiza članovi odbora su zaključili da je poljudski bazen najbolje mjesto za novu splitsku trgovačku i tranzitnu luku. Ipak, neke druge okolnosti su prevagnule za položaj kod Vranjica, pa je ondje luka postupno i izgrađena.⁶⁹ Međutim, gradnja Unske pruge počela je 1936., a završena tek 1948. godine.

U Drugom svjetskom ratu Split je pretrpio velika stradanja i štete od savezničkih napada iz zraka. Od bombardiranja najviše su oštećene gradska luka i željeznička stanica, pa se nakon oslobođenja pristupilo njihovoj obnovi. Gradske vlasti su u tu svrhu zatražile od Matošića da napravi plan svih instalacija kanalizacijskog sustava. Na tom poslu radio je danju i noću, kako bi se što prije osposobilo pristanište i željeznički kolodvor.

Dane Matošić živio je u vrijeme brzih društvenih promjena, koje su se drastično odražavale na njegovu egzistenciju. To je vrijeme kasnog razdoblja austrijske uprave, Prvog svjetskog rata, Kraljevine Jugoslavije, Drugog svjet-

skog rata, talijanske okupacije i socijalističke Jugoslavije. U svom djelovanju pokušavao se prilagoditi političkim prilikama koje su se stalno mijenjale. Bio je iznimno aktivan član društva i sposoban stručnjak pa je za života doživio mnoga priznanja, ali isto tako i mnoga razočaranja.

KRATICE

JS	Jadranska straža, Split
KB	Kulturna baština, Split
ND	Novo doba, Split
SD	Smotra Dalmatinska, Zadar
TL	Tehnički list, Zagreb

BILJEŠKE

- ¹ Ces. Kr. Velika Realka u Spljetu, Sumarni inventar fonda I. gimnazije Split, Glavni katalog br. 38-44. Državni arhiv Split - 58.
- ² Matošić je tijekom studija slušao i položio sljedeće predmete:
1898.-1899.
matematika I, prof. M. Allè,
nacrtana geometrija i tehničko crtanje, prof. J. Sobotka,
elementi opće mehanike s grafičkom statikom, prof. J. Finger,
slobodno crtanje I. dio, prof. Oswald Gruber.
1899.-1900.
opća i tehnička fizika, prof. L. Ditscheiner,
matematika II. tečaj, prof. E. Czuber,
tehnička mehanika I. i II. tečaj, prof. R. F. Mayer,
visokogradnje: građevinski materijali, građevinske konstrukcije i zgradarstvo, prof. A. Prokop,
planiranje, prof. A. Schell,
slobodno crtanje I. i II. dio, prof. O. Gruber,
enciklopedija anorganske i organske kemije, prof. M. Baumberger,
knjigovodstvo, prof. Anton Kleibel,
zemaljska znanost i šumsko gospodarstvo, prof. G. Krafft.
1900.-1901.
praktična geometrija, prof. A. Schell,
visokogradnje, prof. A. Prokop,
terensko crtanje, prof. A. Schell,

građevinska mehanika i grafička statika, prof. R. F. Mayer,
opće strojarstvo, prof. R. Euglaeuder
mehanička tehnologija, prof. F. Kick,
graditeljski oblici, prof. A. Prokop,
izvođenje građevina, prof. A. Prokop.
1901.-1902.

geologija, prof. F. Toula,
mostogradnja, prof. Joh. E. Brik,
vodogradnje, J. G. vitez v. Schoen,
željezničke visokogradnje, prof. Ch. Urlich,
cestovne i željezničke niskogradnje, prof. R. vitez v. Lichtenfels,
željeznički gornji stroj, prof. R. vitez. v. Reckenschuss,
građevinsko zakonodavstvo, dvorski savjetnik K. Hugelmann,
željeznički propisi, dvorski savjetnik K. Hugelmann,
nacionalna ekonomija, prof. dr. E. Herrmann,
financijsko poslovanje, prof. dr. E. Herrmann,
građevinska mehanika i grafička statika,
elektrotehnika, prof. Carl Hochenegg.
1903.-1904.

viša geodezija, prof. dr. Wilhelm Tinter,
konstrukcija vodnih građevina, prof. Johann vitez. v. Schoen,
gornji stroj željeznica, prof. Robert vitez v. Reckenschuss,
cestovne i željezničke gradnje prof. Rudolf vitez. v. Lichtenfels,
željezničke visokogradnje, prof. Christian Ulrich,
financijsko poslovanje, suplent prof. dr. Eugen Schwiredland.
1904.-1905.

konstrukcije vodogradnja I. i II., prof. Johann Georg vitez v. Schoen,
viša geodezija, prof. dr. Wilhelm Tinter
znanost o cestama i željeznicama, prof. dr. Rudolf vitez v. Lichtenfels.
1906.-1907.

konstrukcije vodogradnja, prof. Johann Georg vitez v. Schoen,
gradnje cesta i željeznica, prof. Tiefbacher,
mehanička tehnologija, docent dr. Paul Ludwik.

K. k. technische Hochschule in Wien, Meldungsbuch. Originalni indeks predavanja ču-
vaju nasljednici.

³ *Restauracija k Belom Orlu*. ND, 3. IV. 1922. 2. – *Narodna Ženska Zadruga*. ND 17. XII. 1923. 4. – *Salonski Orhestar "Glaser"*. ND, 28. IX. 1924. 5.

⁴ Za mnoge podatke i dokumente o Dani Matošiću zahvalnom dugujem njegovim potomcima, ponajprije kćerima Mirjani Matošić-Juretić, Snježani Matošić-Ivici, sinu Nenadu Matošiću, Mandaleni ud. Danimira Matošića. Posebno je zaslužna za suradnju supruga Danina unuka Borisa gospođa Aleksandra Tomić.

- ⁵ Ignjatije Zloković: *Jedna optužnica specijalnog fašističkog suda u Rimu na Liparima 1942. godine*. Historijski zapisi, Titograd, 1976., knjiga XXXIII, 310-318.
- ⁶ *Splićani za dra. Trumbića*. ND, 25. V. 1919. 3. – *Za počasni dar dr. Trumbiću*. ND, 30. V. 1919. 3.
- ⁷ *Za našu ratnu mornaricu. Konstituirajuća skupština Jadranske Straže*. ND, 20. II 1922. 1. – *Historijat "Jadranske Straže"*. JS, Split 1923. br. 1, 7. – *Imenik članova centrale u Splitu u god. 1922*. JS, 1923. br. 3, 28.
- ⁸ *Imenik pretplatnika do 15. XII. 1923*. JS, 1924. br. 2, 50. – *Glavna godišnja skupština "Jadranske straže"*. JS, 1925. br.8, 223.
- ⁹ *Dar zastave mornarici*. JS, 1927. br. 11, 347. – *Nakon kongresa Jadranske Straže*. JS 1927. br. 12, 387. – *Peta glavna skupština Jadranske straže u Zagrebu 11-12 II. 1939*. JS, 1939. br. 3, 118.
- ¹⁰ *Pozorište*. ND, 21.IX. 1923. 4.
- ¹¹ *Prigodom imendana dr. J. Račića*. ND, 26. VII. 1924., 4.
- ¹² *Iz Nar. Pozorišta*. ND, 19. IX. 1924. 4. – *Za uskrnuće naše opere*. ND, 3. X. 1924. 4. – *Sarajevo dobiva izvanrednu pomoć za kazalište – a Split?* ND, 19. XI. 1924. 4.
- ¹³ *Novi Općinski dom*. ND, 26. I. 1924. 3. – *Nova općinska zgrada*. ND, 25. IV. 1924. 3. – Dane Matošić: *Još o općinskoj zgradi*. ND, 20. V. 1924. 3.
- ¹⁴ *Sjednica Općinskog vijeća*. ND, 28. IX. 1926. 4.
- ¹⁵ *Općinski izbori u Dalmaciji. Izabrani zamjenici općinskih vijećnika u Splitu*. ND, 20. V. 1926. 4. – Branko Radica: *Novi Split*. Split 1931. 71-75. – *Važnije adrese u Splitu*. Kalendar "Jadran", Split 1932. 127.
- ¹⁶ Duško Kečkemet: *Splitsko groblje Sustipan*. Split 1994. 94. – Stanko Piplović: *Izgradnja Splita između svjetskih ratova*. Split, 2008. 350.
- ¹⁷ Zoran Nenezić: *Masoni u Jugoslaviji (1764-1980)*. Beograd 1988. 609-610. – Ivan Mužić: *Masoni u Hrvatskoj. 1918-1967*. Split 1993. 57, 134 -139 i 169. – Arsen Duplančić: *Izvori za povijest masonstva u Splitu*. Croatica Christiana Periodica, Zagreb 1992. br. 30. 108-113.
- ¹⁸ *Iz lovačkog udruženja*. ND, 14. VIII. 1925. 4.
- ¹⁹ *Glavna skupština zadruge "Ribar"*. ND, 8. II. 1930. 2.
- ²⁰ *Jutros je stigla u Split grupa Poilus d' Orient*. ND, 4. VI. 1932. 5.
- ²¹ *Pravo vršenja inženjerske i arhitektonske prakse*. ND, 18. VII. 1925. 4.
- ²² *Drugo krilo Prokurativa u Splitu*. SD, 19. II. 1910. 3.
- ²³ Duško Kečkemet: *Ante Bajamonti i Split*. Split 2007. 255-275. – Slavko Muljačić: *Studija o prostornom razvoju Marmontove ulice u Splitu, s posebnim osvrtom na građevinski sklop Obrov (1807-1989)*. KB, 1990. sv. 20, 122-127.
- ²⁴ *Kupljen parobrod za lučke radove u našoj luci*. ND, 19. VIII. 1925. 5. – *Ministar saobraćaja u Splitu*. ND 26. VIII. 1926. 4. – *Vađenje kamena za gradsku luku*. ND, 11. IV. 1928. 5.
- ²⁵ *Pomozimo Marjan!* ND, 24. II. 1922. 3. – *Milodari*. ND, 27. XI. 1924. 5.
- ²⁶ *Radovi na Marjanu*. ND, 9. IX. 1924. 4. – Stanko Piplović: *Uređenje Marjana između dva rata*. Hortikultura, Split 1978. br. 4, 140.

- 27 *Izlet na Marjan*. ND, 25. VIII. 1924. 4. – *Još jedan kompetentan glas o Marjanu*. ND, 31. VIII. 1924. 4.
- 28 *"Marjan" svome dobrotvoru*. ND, 5. XI. 1926. 4.
- 29 Hugo Kolb: *Željeznice u Dalmaciji*. Zbornik Društva inženjera i tehničara u Splitu. Split 1958. 261-263. Grga Novak: *Povijest Splita*. Split 1965. knj. treća, 399.
- 30 Matošićev dopis Tehničkom ravnateljstvu za Dalmaciju, Split 31. srpnja 1919. Čuva se kod njegovih nasljednika.
- 31 *Pripreme za Jadransku izložbu*. ND, 28. XII. 1924. 4. – *Svečano otvorenje Jadranske Izložbe*. ND, 27. VII. 1925. 3.
- 32 *Za Jadransku noć*. ND, 25. VII. 1925. 13. – *Jadranska noć*. ND, 27. VII. 1925. 4.
- 33 *Anketa za željezničku svezu*. ND, 16. II. 1920. 3.
- 34 *Željeznički konsorcij u Splitu*. ND, 5. IV. 1922. 3
- 35 *Željezničke razglednice*. ND, 21. IV. 1922. 3
- 36 Dane Matošić: *Propaganda za izgradnju luke u ušću Neretve*. ND, 26.XI. 1923. 1.
- 37 *Za trgovački ugovor s Italijom*. ND, 7. III.1924. 4.
- 38 *Veza Zadra sa ličkom željezničkom prugom*. ND, 11. III. 1924. 1.
- 39 *Unska pruga*. Split 1930, 44, 82 i 83.
- 40 *Akcija za unsku prugu*. ND, 3. II. 1930.
- 41 *Regulacioni plan grada Splita*. ND, 17. X. 1924. 5. – Darovan Tušek: *arhitektonski natječaj u Splitu 1918-1941*. Split 1994. 170.
- 42 Dane Matošić: *Neodgodive lučke radnje*. ND, 24. I. 1920. 4.
- 43 Dane Matošić: *O splitskoj luci*. ND, 5. i 10.VI.1920. 2.
- 44 *Pomorsko ind. i tehn. poduzeće "Marjan"*. ND, 8. VIII. 1923. 4.
- 45 K.: *Proširenje Splita*. Život, Split 4. I. 1921. 2.
- 46 Dane Matošić: *Proširenje Splita*. ND, 15. I. 1921. 3. – *Izložen projekt za dogradnju i poljepšanje obale*. ND, 27. VII. 1921.
- 47 K.: *Proširenje Splita*. Život, 8. I. 1921. 2. – *Sednica općinskog veća*. Život, 30. VII. 1921. 3.
- 48 Darovan Tušek: *Arhitektonski natječaj u Splitu 1918-1941*. Split 1994. 26-31, 169.
- 49 Dane Matošić: *Pročelje Dioklecijanove palače*. ND 30. IX. 1922. 2-3. – Dane Matošić: *Izoliranje glavnog pročelja Dioklecijanove palače*. ND, 24. XI. 1923. 5.
- 50 *Požar oko Dioklecijanova mauzoleja*. ND, 15. I. 1923. 4.
- 51 *Splitski almanah za god. 1925-26*. Split 1927. 76.
- 52 *Sjednica općinskog vijeća*. ND, 18. II. 1922. 4.
- 53 Stanko Piplović: *Uresno povjerenstvo splitske općine*. KB, 1991. br. 21, 161-162. – *Splitski almanah i adresar za god. 1925-26*. Split 1927. 49.
- 54 *Udruženje inženjera, arhitekata i geodeta u Dalmaciji*. ND, 25. I. 1919. 4.
- 55 *Iz Udruženja inženjera i arhitekata*. ND, 15. III. 1920. br. 63.
- 56 Frane Bulić: *Pobude za poboljšanje građevnih prilika u pokrajini*. Vjesnik za arheologiju i historiju dalmatinsku, Split 1922. II. prilog, 5-11.
- 57 *Anketa o gradjevinama*. ND, 10, II. 1923. 4.
- 58 *Kongres inženjera i arhitekata*. ND, 11. Rujna 1923. 3-4.

- ⁵⁹ Dane Matošić: *Naše pomorske luke*. Dalmacija, spomen knjiga, Split 1923. 245-267.
- ⁶⁰ *Izveštaj V. Redovite Glavne Skupštine Sekcije Split Udruženja jugosl. Inženjera i Arhitekata, održane 20. jan. 1924. u 10 sati u društvenom lokalu*. TL, 1924. br. 8, 106-108.
- ⁶¹ *Izveštaj VI. Redovne Glavne Skupštine Sekcije Split Udruženja Jugoslavenskih Inženjera i Arhitekata, održane 4. januara 1925. u 17 sati u društvenim prostorijama*. TL, 1925. br. 10, 167.
- ⁶² *Izveštaj IX godišnje redovne skupštine Udruženja Jugoslavenskih Inženjera i Arhitekata – Sekcije Split održane dne 29 aprila 1928 u društvenim prostorijama u Hotel Salona*. TL, 1928. br. 18, 283.
- ⁶³ *Nova uprava Udruženja Jugosl.inženjera i arhitekata*. ND, 7. I. 1930 2.
- ⁶⁴ *Zapisnik Glavne godišnje skupštine U. J. I. A. Sekcija Split*. TL, 1932. br. 5, 73 i br. 6-7, 95.
- ⁶⁵ *Izvod iz zapisnika Glavne godišnje skupštine Udruženja jugosl. inženjera i arhitekata - Sekcija Split*. TL, 1934. br. 7-8, 139-140.
- ⁶⁶ *Izvod iz zapisnika Redovne godišnje skupštine Sekcije Split U. J. I. A. Održane dne 6. januara 1936. godine*. TL, 1936. br. 9 i 10, 153.
- ⁶⁷ *Splitska sekcija Udruženja inžinira i arhitekata*. ND, 7. I. 1937. 5.
- ⁶⁸ *Skupština Inženjerske komore u Splitu*. ND, 13. III. 1939. 6.
- ⁶⁹ *Nova splitska luka*. TL, 1937. br. 7 i 8, 89-93.

ENGINEER DANE MATOŠIĆ

Summary

The city of Split went through a rapid demographic expansion after the World War I, which called for a swift reconstruction of both the city and the traffic system. Dane Matošić, together with many colleagues from the field, participated in its reconstruction.

Dane Matošić was born in Split in 1881. He graduated from Vienna Technical College in 1909. He participated in the war. When the war ended, he returned to Split and participated in many activities related to his field of expertise. During the World War II, he was imprisoned by the authorities of the Independent State of Croatia. During the Italian occupation, he was transferred to the island of Lipari, near Sicily. After liberation he returned to Split.

The socialist authorities confiscated his assets, which furtherly aggravated his health condition. He died in poverty in 1951.

Dane was an extremely socially active individual. He was one of the leaders of *Jadranska straža*, the organisation that strongly opposed Italy's territorial pretensions towards the Croatian part of the Adriatic. He stood for the prosperity of the theatre and its opera when they went through the period of crisis. He was highly respected by the citizens of Split. As a town councillor, Dane successfully dealt with the construction of the cemetery in Trščenica. He was also a member of the Masonic organization as many other distinguished people of the time. The lodge was situated in his house in Lučac. Dane also actively participated in the activities of the hunters association, reserve officers association and cooperative society *Ribar*. The international tender for the best Town Regulation Plan was opened by the Town Council in 1923 and Dane Matošić was a member of the jury in charge of selecting the best plan.

He was a registered engineer and owned a firm. He was in charge of building concrete and reinforced concrete constructions for maritime works. As a young professional, he was in charge of a complex construction of the eastern part of the Prokurativa Square. His most important works also include the constructions of the eastern part of the city harbour, the stone staircase connecting two sides of the Marjan hill and the big plateau on the top of Marjan in 1924.

Dane Matošić was particularly interested in the possibility of connecting Split, by the railway, with the continental part of the country. He himself carried out the construction works on the portion of the Lika railway that was open for traffic in 1925. He designed two residential buildings in the Lučac suburb: the first building – his own building, was built in 1931, and the second one, designed for his brother, in 1935.

Since the existing city harbour became small for the ever-increasing domestic and transit international traffic, some suggestions were made regarding the construction of the new harbour in the Kaštela Bay. Dane Matošić thought of this as a long-term proposal, and suggested that the existing harbour should have been adapted to meet the requirements of increasing traffic.

D. Matošić showed a keen interest in the historic core of Split: the international tender to build several new houses in the front of Diocletian's Palace was open. Austrian architect Alfred Keller won the tender. Matošić also took part in rescuing valuables and works of art from the fire in the Diocese building. Sadly, the building was destroyed in the fire.

Matošić was also a member of the Municipal Decoration Committee that consisted of the distinguished professionals in the field of architecture. The Committee decided on the location and the appearance of new buildings.

Although he lived in turbulent times, D. Matošić was energetic and versatile. Even in hard times, although often disappointed, he managed to make his mark.

Anđeo Uvodić: Posljednja večera ili stol mudraca iz 1926. g.

Društvo iz karene Matic na Pjaci, slijeva na desno prikazani su Paško Matošić (trgovac), Anđeo Uvodić (slikar), Marko Uvodić (pisac), dr. Vjeko Škarica (odvjetnik), Vinko Kisić (novinar), dr. Ivo Tartaglia (odvjetnik), dr. Šimun Tudor (liječnik), dr. Čurin (oftamolog), Emanuel Vidović (slikar), Juraj Vesanović (činovnik), Dane Matošić (inženjer), dr. Pjer Rismondo (liječnik), Lujo Rismondo (špediter), Duje Ivanišević (općinski činovnik)

*Anđeo Uvodić, karikatura "Pomoz Bog" 1941.
Prvi slijeva inž. D. Matošić, a u krugu Anđeo Uvodić*

Inž. D. Matošić 1910. g., nakon diplomiranja

Obitelj Matošić, 1906. g. Sjede: Persida (žena Antina, rođ. Sotirović, glumica), Katica (žena Ivana Paške, rođ. Stojanović) i Ante Matošić. Stoje: Ivan Paško (brat Danin), Nina (sestra Danina) s mužem Ivanom Šoljanom i Dane Matošić

Studenti i profesor u crtaoni Visoke tehničke škole u Beču oko 1905. g. D. Matošić zadnji desno

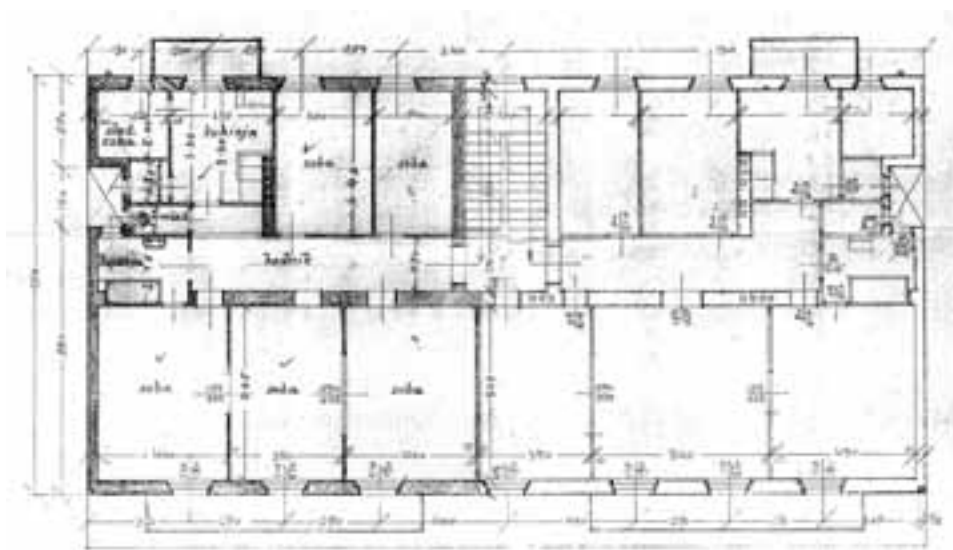
Ella Matošić (rod. Glaser, prva supruga inž. Matošića, 1891. – 1936. g., fotografija s početka 1920-tih)

Viktorija Matošić (rod. Brzić, druga supruga inž. Matošića, 1909. – 1971. g.)

E. Vidović, slika s programa svečane večere organizirane u povodu povratka s ratišta inž. D. Matošića. Susret bratovštine Gospe od Sôca u Kaštel Gomilici 20. veljače 1917.

Inž. D. Matošić, tlocrt katova kuće u današnjoj Klarinoj ulici br. 3. u Splitu. Zgradu je projektirao i radove vodio Matošić tijekom 1931. godine